

Список використаної літератури

1. Coop Academy. Історія кооперативного руху в Україні. 2017. URL: <https://surl.li/fwmmaw>.
2. Errasti, A., Bretos, I., & Nunez, A. The Viability of Cooperatives: The Fall of the Mondragon Cooperative Fagor. Review of Radical Political Economics. 2017. Vol. 49, no. 2. P. 181–197. URL: <https://surl.li/lqvtfc>.
3. Flecha, R., & Ngai, P. The challenge for Mondragon: Searching for the cooperative values in times of internationalization. Organizations. 2014. Vol. 21, no. 5. P. 666–682. URL: <https://surl.li/rdortv>.
4. Kravtsov, S., Orobets, K., Shyshpanova, N., Vovchenko, O., & Berezovska-Chmil, O. Progress and Challenges in Combating Corruption in Ukraine: Pathways Forward. Journal of Strategic Security. 2024. Vol. 17, no. 2. P. 28–43. URL: <https://surl.li/gubtyb>.
5. Mondragon Corporation. About Us. 2023. URL: <https://surl.li/anytxn>.
6. Transparency International. Corruption Perceptions Index. 2023. URL: <https://surli.cc/hpovij>.

Пилипенко Тетяна Іванівна

старший викладач кафедри фундаментальних і приватно-правових дисциплін
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Бятова Дарина Олегівна

здобувачка ступеня вищої освіти бакалавр
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

КОРПОРАТИВНИЙ КОМПЛАЄНС: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАКТИКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

Загальновідомо, що корпоративний комплаєнс — це система заходів, спрямованих на забезпечення дотримання компанією національного та міжнародного законодавства, внутрішніх правил і політик: кодексів етики, процедур, стандартів і, зрештою, загальноприйнятих етичних принципів ділової поведінки. Кембріджський словник англійської мови наводить таке визначення цього терміна: комплаєнс – «дія у відповідності до запиту, правила чи вказівки» [1].

Вперше принципи корпоративного управління були прийняті Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у 1999 році. Саме з цього моменту у провідних компаній в Україні з'явилися не досить зрозумілі й чіткі орієнтири, які, проте, давали можливість інвесторам і керівникам таких компаній здійснювати оцінку діючої на підприємстві системи корпоративного контролю. У цілому варто зазначити, що базисом,

який опосередковує організаційно-правові та методологічні вимоги до впровадження комплаєнсу, є як законодавчі акти загальної дії, так і регуляторні (наприклад, СарбайнсОкслі, Базель II, HIPAA), стандартів та кодексів практики (наприклад, SCOR, ISO9000), договорів з діловими партнерами, а також корпоративних (внутрішніх) правил локальної дії. [2].

Європейська практика підтверджує необхідність ввести до наукового обігу дефініцію «загальні засади (принципи) комплаєнс» як керівні засади побудови комплаєнс-заходів, що базуються на загальноправових принципах, є допоміжним засобом тлумачення змісту норм права при їх практичному застосуванні. Визначень понять корпоративний, організаційно-кадровий та антимонопольний комплаєнс до цього часу не закріплено в нормативно-правових актах. Проте, цілком очевидно, як слушно зазначає В. Луньова, це внутрішньо-корпоративна система, яка забезпечує відповідність діяльності підприємства параметрам інституційного простору, у межах якого вона функціонує. [3].

Саме корпоративний комплаєнс є на сьогоднішній день таким способом захисту бізнесу, який забезпечує високий рівень прозорості, підзвітності, нагляду за діяльністю виконавчих органів з боку власників. Зрозумілою є основна мета корпоративного комплаєнсу — мінімізувати ризики, пов'язані з порушенням законів, правил та етичних норм, що можуть призвести до фінансових втрат, репутаційних збитків, юридичних проблем, втрати довіри з боку клієнтів, партнерів та інвесторів.

Оскільки в країнах ЄС комплаєнс розглядається як важливий елемент корпоративного управління, цілком очевидно, що вони мають і більш розвинену систему правового регулювання комплаєнсу. Це, передусім, основні нормативно-правові акти ЄС, що регулюють комплаєнс: низка директив щодо запобігання відмиванню грошей; Загальний регламент щодо захисту даних (GDPR); інші директиви та регламенти, що регулюють окремі аспекти діяльності суб'єктів господарювання. Відповідність законам, правилам і стандартам у сфері комплаєнса зазвичай стосується таких питань, як дотримання належних стандартів поведінки на ринку, управління конфліктами інтересів, справедливе ставлення до клієнтів і забезпечення сумлінного підходу при консультуванні клієнтів.

Аналіз ефективності застосування комплаєнс компаніями в економічно розвинутих країнах ЄС свідчить, що він може охоплювати різнопланові заходи, що є актуальними для окремо визначеного суб'єкта господарювання. Так, до прикладу, Директива ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD) була опублікована у грудні 2022 року і для певних компаній почала застосовуватися у 2024 фінансовому році. Під дію CSRD підпадають приблизно 50 000 компаній, які зареєстровані на регульованих ринках ЄС або провадять значну діяльність у країнах ЄС. Директива вимагає від компаній розкривати у звітності більший обсяг інформації про результати їх діяльності у сфері сталого розвитку, аніж будь-який інший досі прийнятий нормативно-правовий акт. Для компаній України, які мають намір працювати у Європейському Союзі або вести бізнес з європейськими партнерами,

дотримання стандартів CSRD є не лише критичним фактором для побудови позитивного іміджу та стійкості в умовах глобальних економічних змін, а й вимогою європейських регуляторів. [4].

Ухвалення урядом України Стратегії запровадження звітності зі сталого розвитку від 18 жовтня 2024 року відповідно до Директиви ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD) та європейських стандартів (ESRS) ставить нові завдання перед українським бізнес-сектором. [5].

Основним викликом стане апроксимація українського законодавства до європейських норм. До грудня 2025 року мають бути розроблені єдині правила подання звітності, а до березня 2026 року буде розроблена та затверджена єдина платформа для подання звітності. Як виглядатиме сама платформа і який матиме функціонал — невідомо. Однак, на момент її затвердження і тестування, українські підприємства мають здійснити необхідні заходи зі збору інформації для звітування, її аналізу, а також визначення цілей на майбутні роки.

Зазначені та подібні форми контролю у своєму застосуванні серед суб'єктів господарювання в Україні стикається часто-густо з низкою суб'єктивних перепон, серед яких найбільш розповсюдженими вважаються: недосконалість законодавства, що дозволяє доволі часто уникати відповідальності, коли протиправні дії керівництва спричинили втрату ділової репутації юридичної особи; недосконалості законодавства щодо кримінальної відповідальності посадових осіб при здійсненні господарської діяльності за законодавством України; особливостями ментального ставлення до комплаєнс заходів у цілому, як до нової, додаткової форми внутрішнього контролю. Також, не варто забувати, що корпоративний комплаєнс – це діяльність, пов'язана з контролем за дотриманням посадовими особами та працівниками вимог законодавства та локальних актів нормативного та ненормативного характеру в господарській діяльності.

Зневілювати негативні фактори впливу мають комплаєнс-заходи, що широко застосовуються упродовж тривалого часу компаніями економічно-розвинутих країн, і ці заходи поступово починають впроваджуватись вітчизняними суб'єктами господарювання у своїй діяльності та слугують важливим елементом інтеграції українських компаній у світову економіку. [6]. Так, дослідження основних напрямів впровадження правових засад комплаєнс у сферу господарювання очікувано дасть змогу віднайти шляхи подолання вищезазначених факторів. Розв'язання цього комплексу завдань на національному рівні стане суттєвим внеском в забезпечення прагнення України бути рівноправним суб'єктом міжнародного співтовариства, зокрема вступити до Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Оксфордський словник англійської мови. URL: <https://oxforddictionaries.com>

2. Fiene, Richard (2016), Theory of Regulatory Compliance. DOI: 10.13140/RG.2.2.34971.67360

3. Луньова В. А. Впровадження функцій комплаєнс-менеджменту для зростання прозорості бізнесу підприємств. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. URL: <https://surl.li/iuhikc> (дата звернення: 18.03.2025).

4. Що таке CSRD і чому вона важлива для бізнесу в Україні? <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/what-is-csrd-and-why-it-is-important-for-business-in-ukraine>

5. Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2024 р. № 1015-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.03.2025).

6. Можаровський М.Ю. Комплаєнс суб'єкта господарювання: поняття, види та принципи. DOI: 10.36695/2219-5521.2.2021.41

Піпко Андрій Миколайович

здобувач наукового ступеня доктор філософії

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

КОМПЛАЄНС ТА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ СУДДІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Чинне законодавство України одним із органів управління у системі судоустрою в Україні, що реалізує державну політику у сфері доброчесності і контролю суддів визначає Вищу кваліфікаційну комісію суддів України (далі також ВККС).

ВККС – це діючий на постійній основі орган у системі судоустрою України, тому його діяльність в процесі державного управління в судовій гілці влади спрямована на безперервне втілення заходів комплаєнсу, забезпечення сталого стану доброчесності в судовій системі.

Комплаєнс у судовій системі України – це система заходів, спрямованих на дотримання норм законодавства, етичних стандартів і запобігання корупційним ризикам у діяльності суддів та судових органів.

Комплаєнс у судах нашої держави в основному включає дотримання суддями етичних норм, запобігання корупційним діям та подолання їх наслідків, контроль за доброчесністю суддів та процедуру притягнення винних посадових осіб до дисциплінарної відповідальності.

Незважаючи на нагальну потребу забезпечення заходів комплаєнсу і доброчесності в судах перешкодою цьому став тривалий процес формування власне ВККС, відсутність якісного формування кадрового складу цього органу влади. Одночасно поставлені перед Україною на шляху